

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

№ 11 (3647) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 29 ЛІСТАПАДА, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ў ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Тальяцінскія
“Дажынкi”
Стар. 3

“Кацюша”
на брэсцкай
вуліцы
Стар. 6

“Вялес”:
калі душа
спявае
Стар. 8

ГАРАЧАЯ ТЭМА

Бежанцаў не пакідаем у бядзе

Міграцыйны крызіс на беларуска-польскай мяжы прадаўжаецца. Наведваючы 26 лістапада транспартна-лагістычны цэнтр каля пагранперахода “Брузгі” на Гродзеншчыне, дзе размешчаны бежанцы, Аляксандр Лукашэнка заявіў: у Беларусі гатовыя зрабіць усё для людзей, якія трапілі ў пастку на мяжы.

Тыя, хто цікавіцца падзеямі ў Беларусі, ведаюць: драма разгарнулася на беларуска-польскай мяжы ў лістападзе. Сотні бежанцаў з Ірака, Сірыі ды іншых краін Блізкага Усходу, дзе прадаўжаюцца ваенныя дзеянні, спрабавалі разам з дзецьмі праз Беларусь, беларуска-польскую мяжу трапіць у Заходнюю Еўропу, Германію: каб урагавіцца там ад бяды. Аднак польскія сілавікі жорстка, сілай, з грубымі паршэннямі і міжнародных пагадненняў, і элементарных законаў чалавечай маралі пачалі выпсыняць бежанцаў са сваёй тэрыторыі. На Гродзеншчыне беларускія пагранічнікі зафіксавалі дзясяткі такіх антыгуманых выпадкаў, у тым ліку і з чалавечымі ахвярамі. У прымежных раёнах Польшчы аб’яўлена цяпер надзвычайнае становішча, там сканцэнтраваны ваенныя сілы. Хвалі бежанцаў ніяк не могуць прабіць глухую сцяну Еўрасаюза, і ўрэшце няшчасныя людзі вымушаны былі стварыць стыійны лагер прама на беларуска-польскай мяжы. Іх колькасць перавыша-

Аляксандр Лукашэнка гутарыць з бежанцамі

ла тры тысячы, сярод бежанцаў шмат дзяцей, жанчын (ёсць і цяжарныя).

Больш за тыдзень таму стала зразумела, што на мяжы заятаўся туті вузел праблем і хутка яго не развязаць. Тады па даручэнні Прэзідэнта ў транспартна-лагістычным цэнтры побач з пагранпераходам “Брузгі” (які цяпер закрыты) быў створаны часовы пункт размяшчэння бежанцаў. Дзякуючы намаганням

беларускага боку там створаны неабходныя бытавыя ўмовы: людзі ў цяпле, маюць начлег і ежу. Разгорнута і палявая лазня, пры неабходнасці аказваецца меддапамога. Бежанцам рэгулярна дастаўляюць гуманітарную дапамогу: да збору яе падключаныя сотні валанцёраў па ўсёй краіне.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, наведваючы 26 лістапада транспартна-ла-

гістычны цэнтр, аглядзеў там пункт раздачы прадуктаў харчавання. Цікавіўся: ці на ўсіх цяпер хапае прадуктаў. Кіраўнік дзяржавы сустрэўся з прадстаўнікамі Чырвонага Крыжа, гутарыў з бежанцамі, якія не губляюць надзею трапіць у краіны Еўрасаюза, потым і выступіў перад імі, адказаў на пытанні. “Праўда ў тым, што мы ні ў якім разе не будзем гуляць і рабіць палітыку на вашых лёсах”... “У Беларусі гатовы зрабіць усё для бежанцаў, якія трапілі ў бяду”... Такая пазіцыя кіраўніка дзяржавы, які ўпэўнены ў пераадоленні міграцыйнага крызісу на мяжы. Ён адзначыў, што з Беларусі ўжо было эвакуавана на радзіму каля тысячы мігрантаў. “Але я хачу, каб вы ведалі. Мы ні ў якім разе не будзем вас затрымліваць, гру-

зіць у самалёты і адпраўляць на радзіму, калі вы таго не хочаце”.

Для тых, хто жадае глыбей зразумець сутнасць крызісу на беларуска-польскай мяжы, раім паглядзець эксклюзіўнае інтэрв’ю Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка брытанскай медыякампаніі BBC. Поўная версія інтэрв’ю – на

Куды ж ім цяпер ісці?..

ютуб-канале “АТН: новости Беларуси и мира” па спасылцы <https://www.youtube.com/watch?v=FMd1zk7CbXE&t=1s>.
Іван Ждановіч

ПРАЕКТЫ

Пад зоркамі Купалы і Райніса

Дні беларускай культуры-2021 прайшлі ў Рызе на пачатку кастрычніка

Нагледзячы на кавідныя абмежаванні, жыццё беларускай дыяспары ў Латвіі прадаўжаецца. Прайшлі чарговыя Дні беларускай культуры – сёлета пад дэвізам “Латвія – Беларусь: насустрач адзін аднаму”. Асноўную ж урачыстасць Дзень зладзіла 9 кастрычніка ў Рызе беларускае таварыства “Прамень”, і прысвячалася імпрэза класікам літаратуры двух народаў: Янку Купалу і Янісу Райнісу. Пасля многіх дзён абмежаванняў сябры сабраліся ў доме на вул. Іерьюку, 43А: пабачыцца, пагаварыць, пацешыцца гукамі

роднае мовы ў атмасферы добразычлівасці й цеплыні.

Віталі ўсіх на пачатку дзеі старшыня Саюза беларусаў Латвіі і Рыжскага беларускага таварыства “Прамень” Алёна Лазарава і Ганаровыя старшыні СБЛ Валянціна Піскунова. Пры тым Алёна

дзялілася ўражаннямі ад паездкаў летам у Александрыю на Купале ды ў Мінск: 17 верасня, на Дзень народнага адзінства. Затым Людміла Сінкевіч, салістка ансамбля беларускай народнай песні “Надзея”, кранальна выканала песню “Мая зямля”. Потым грамаду вітаў Генеральны консул Беларусі ў Даугапілсе

сказаў добрыя словы пра крэатыўнасць ды актыўнасць латвійскіх беларусаў. Хоць цяпер усе планы часта мяняюцца, ды ўсё ж такі, зрабіў выснову дыпламат, “гэта нам дае магчымасць напоўніць жыццё новымі падзеямі ды цікавымі праектамі”.

Мне выпаў гонар весці святочную імпрэзу, і я прачытала вядомы верш Янка Купалы, у якім акрэслены мары Песняра пра лепшы лёс для любімай Бацькаўшчыны: “Не пагаснуць зоркі ў небе/ Покі неба будзе./ Не загіне край забраны./ Покі будучы людзі...” (Выслоўе “край забраны” становіцца зразумелым, калі нагадаць: верш “Нашай ніве” напісаны ў 1911 годзе: тады ўмацоўвалася ідэя нацыянальнай незалежнасці Беларусі. Тэкст ёсць у інтэрнэце: https://knihi.com/Janka_Kupala/Nasaj_nivie.html – Рэд.). А беларус Янка Купала і латыш Яніс Райніс падобныя ў тым, што творчасцю, грамадскай дзейнасцю пракладвалі шляхі ў лепшую будучыню для сваіх народаў.

На святочнай імпрэзе ў Рызе

Ляля Віктаравіч

→ Стар. 5

ISSN 0439-3619

ПАДЗЕЯ

З далёкіх дарог на родны парог

На шостае пасяджэнне Кансультацыйнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў замежжа былі запрошаныя прадстаўнікі беларускай дыяспары з розных краін

Прайшло пасяджэнне 19 лістапада. Сабраліся ў Мінску на “веча дыяспары” як прадстаўнікі Беларусі, так і 20 удзельнікаў з замежжа. У іх ліку была і Ала Сандлер – прадстаўніца беларускай дыяспары з Вашынгтона. Па ўсім свеце пашыраецца Беларускі Мацірык – бо крэўна і духоўна звязаныя з нашай зямлёй людзі ёсць паўсюль. Дэлегавалі беларусаў да Арменія, Германія, Італія, Іспанія, Казахстан, Кыргызстан, Латвія, Малдова, Расія, Узбекістан, Украіна, Эстонія... Зрэшты, пералік тых краін, куды патрапілі беларусы ў выніку розных абставін, можна доўжыць. Усяго ж па свеце, згадалі ў ходзе пасяджэння КС, створана больш за 200 беларускіх суполак.

Мадэратарам сустрэчы была начальніца галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі МЗС Ірына Вялічка. На пасяджэнні выступіў з грунтоўнай прамовай Міністр замеж-

Уладзімір Макей уручае Ганаровую грамату Міністэрства замежных спраў Алёне Лазаравай, кіраўніцы Саюза беларусаў Латвіі

ных спраў Уладзімір Макей. Ён паўдзельнічаў у зацікаўленай дыялогу размове, падводзіў папярэднія вынікі пасяджэння, адказваў на пытанні ды разважаў над прапановамі выступоўцаў. Уладзімір Уладзіміравіч расказаў, з якімі выклікамі сутыкнулася наша краіна пасля прэзідэнцкіх выбараў у жніўні 2020-га, пра тое, чаму жыццё ў Беларусі, яе дзяржаўны курс не прымаецца некаторымі палітыкамі на Захадзе. Міністр нагадаў, што ў краіне ідзе работа па ўнясенні змяненняў у Канстытуцыю, кансалідацыі грамадства, пры тым і працы з беларусамі замежжа ў Год народнага адзінства надаецца належная ўвага.

Прадстаўнікі беларускіх суполак з розных краін расказалі пра сваю дзейнасць, падзяліліся поглядамі на сітуацыю ў Беларусі. Больш падрабязна пра канкрэтныя прапановы, акцэнтны размовы – раскажам у наступным нумары.

Іван Ждановіч

ДУХОЎНАСЦЬ

Светлая “Радасць” не за гарамі

Мінск рыхтуецца сустрэць чарговы Раждзественскі фестываль, які пройдзе ў Навагоднюю пару – з 22 снежня па 6 студзеня – у Палацы мастацтваў

Хоць гул-перакладчык упарта раіць называць гэты фестываль Калядным, аднак жа зразумела: тут ідзе размова пра свята хрысціянскае. Якое прысвячаецца Раству Хрыстovu. І “Радасць”, як ведама, ідзе ў дасланым прэс-рэлізе, будзе адной з галоўных Раждзественскіх падзей у Мінску.

Хрысціянскі свет рыхтуецца да свята. Людзі ў клопатах: што падарыць, чым парадываць блізкіх? Сёлетні праваслаўны фестываль робіць яўны акцэнт на сямейную праграму, таму будзе там цікава мамам і татам, дзюччынкам і хлопчыкам, дзюччатам і юнакам, бабулям і дзюдулям. Арганізатары “Радасці” – а ладзіць фестываль Свята-Елісавецкі манастыр па благаславенні мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Веняміна, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, пры падтрымцы Мінскага гарвыканкама – хочучы паказаць усім прыгажосць праваслаўных традыцый, расказаць тое, што прыадкрывае глыбіні хрысціянскага веравызнання.

Запрошаныя на фестываль святары, манахіні, урачы, псіхологі, а таксама і мастакі, педагогі ды іншыя творчыя людзі. Яны падзеляцца досведам, дадуць парад, адкажуць на пытанні. Гасцей чакаюць творчыя сюрпрызы й прэзентацыі, экскурсіі ў часе. Можна будзе танцаваць і маляваць, рабіць падарункі блізкім сваімі рукамі, змайстраваць зоркі ды цацкі для ёлкі, паглядзець ляльчынны й баглейчыны спектаклі. І хто прыйдзе на святочную імпрэзу ўсёй сям’ёй, то ўсім знойдзецца там нешта даспадобы.

Іван Іванавіч

АД СЭРЦА ДА СЭРЦА

У гасцях у восені з “Паўлінкай”

Восеньскае свята для дзяцей правялі актывісты Ліепайскай беларускай абшчыны “Мара”

Не сакрэт: інтарэс да іншай культуры, традыцый у кожным з нас можа ўзнікаць яшчэ ў раннім дзяцінстве. А значыць, варта нам больш актыўна сяць такія “зернейкі цікавасці” да беларускай культуры і ў школах, і нават у дзіцячых садках. Ведаючы пра тое, на пачатку кастрычніка ўдзельнікі ансамбля беларускай песні, што дзейнічае пры нашай суполцы, зладзілі свята для дзяцей “У гасцях у восені з «Паўлінкай»”. Праграму свята, гульні падрыхтавала Жанна Буйніцкая, шматтадовая кіраўніца гурта. Яна ж і пачынае імпрэзу вершам: “Сёння ў нашай хаце свята, і гасцей у нас багата. Усіх на свята запрашаем і сардэчна вас вітаем...” А перш чым сесці за стол, госці прайшлі ў арку-браму з беларускага ручніка: яго трымалі дзве ўдзельніцы “Паўлінкі”. А ручнік, як вядома, у народнай культуры – шматзначны сімвал, у тым ліку і знак доўгай жыццёвай дарогі, шчасця, радасці, дабрабыту.

У часе свята дзеці з артыстамі з “Паўлінкі” вадзілі карагоды, разгадалі загадкі пра восень, рабілі каралі-абярэгі з рабыні. І нават разам з Бабай-Ягой (ролю яе іграла Галіна Сямёнава) шукалі выражаныя з паперы грыбы ў “лесе” – вялікай

зале Беларускага дома, упрыгожанай галінкамі восеньскіх дрэў. Шмат шчырых эмоцый выклікала рухомая гульня “Пасадзі і выкапай бульбу”. Запатрабавала спрыту ды ўважлівасці стварэнне з каштанаў прыгожага беларускага ўзору – ён сімвалізуе старадаўняе свята ўраджая Багач. Тыя, хто ўдзельнічаў у гульні, атрымлівалі прызы, а напрыканцы свята дзеці зрабілі з галінак і кветак восеньскія букеты для сваіх бацькоў. І ўсе разам намалявалі прыгажуню-восень.

На свяце сяброўка суполкі “Мара” Ірына Янцэвіч праводзіла індывідуальны майстар-клас: паказвала, як рабіць маленькія лялькі-абярэгі, тлумачыла значэнне іх у беларускай культуры. Да таго ж гульні дзяцей чаргаваліся выступленнем ансамбля “Паўлінка”. Гучалі песні пра хлеб і бульбу, пра гасціннасць. Спявалі Мікалай Грынюк, Жанна Буйніцкая, Вольга Нікалаева, Ірына Бяляева, Раіса Дзямешка, Тацяна Данілюк. А вясёлай песняй “Бульба” на беларускай мове (яе спяваў на дзіцячым конкурсе Еўрабачання ў 2007-м Аляксей Жыгалковіч) усіх парадываў Міхаіл Філіпоўскіх, вучань 7-й ліепайскай школы.

Здымак з дзецьмі каля беларускага арнаменту, разам з імі змайстраванага

Не абышлося на свяце і без пачастункаў. Дзеці ды іх бацькоў арганізатары частавалі беларускімі драўніцамі са смятанай, караваем, да машынны пірагоў ды іншымі смачнымі стравамі – і ўсё гэтаванае з гародніны, зерня, садавыні сёлетняга ўраджая. І сама зала Беларускага дома была з густам упрыгожана восеньскімі вырабамі, прыроднымі матэрыяламі.

У падрыхтоўцы свята, гатаванні ежы, стварэнні адметных восеньскіх дэкара-

цый паўдзельнічаў увесь калектыў “Паўлінка”. Паводле слоў Жанны Буйніцкай, такое маштабнае свята з выкарыстаннем беларускіх народных традыцый, арыентаванае спецыяльна для дзяцей, у суполцы “Мара” прайшло ўпершыню. Досвед атрымалі каштоўны! І ёсць надзея, што будзе ён мець працяг і ў будучыні, прычым пашырыцца і на іншыя поры года.

Анжэла Фаміна, г. Ліепая, Латвія
Фота аўтара.

АНОНС

Лепшыя кнігі прыедуць да нас

З 16 па 22 люта ў сталіцы Беларусі пройдзе ХХІХ Мінская міжнародная выстава-кірмаш, і Краінай-Ганаровым гасцем на ёй будзе Азербайджан

Па традыцыі ладзіцца выстава па адрасе: Мінск, праспект Пераможцаў, 14. І ўдзел у прэстыжным на прасторы Усходняй Еўропы кніжным форуме прымуць выдаўцы, паліграфісты, пісьменнікі з дзясяці краін.

Краінай-Ганаровым гасцем чарговай Мінскай выставы-кірмашу стане Азербайджан. На тое ёсць усе падставы. У Беларусі з Азербайджанам добрыя гуманітарныя, культурныя і выдавецкія стасункі. У тым ліку – і на ніве перакладаў творы беларускіх пісьменнікаў на азербайджанскую мову ды наадварот. У Мінску некаторы час назад пабачыла свет анталогія азербайджанскай паэзіі на беларускай мове, выйшла кніга вершаў Лейлы Аліевай у перакладах Тацяны Сівец, казанная кніга Севідж Нурукызы, адрасаваная дзедам. Выдадзены зборнік вершаў Чынгіза Алі аглу “Знічкай цябе я пакіну” на беларускай мове.

У Баку шмат зрабілі для прадстаўлення беларускай літаратуры на азербайджанскай мове доктар філалагічных навук Флора Наджы, літаратуразнаўца Ірада Мусаева, празаік, драматург, перакладчык Камран Назілі, пісьменніца Севідж Нурукызы, публіцыстка і перакладчыца Салагын Мірзоева. Летась у Азербайджане пабачыла свет анталогія беларускай дзіцячай літаратуры на азербайджанскай мове.

Сяргей Шычко

ДОСВЕД

Тальяцінскія “Дажынкi”

Традыцыю Дажынак, адроджаную ў Беларусі з улікам сучасных рэалій, падхапілі беларусы Тальяці. Цяпер і ў горадзе над Волгай ладзяцца ўвосень прыгожыя тэатралізавана-музычныя імпрэзы з беларускім каларытам.

Штогадовыя фестывалі-кірмашы працаўнікоў аграпрамысловага комплексу праводзяцца ў Беларусі з 1996 года. На тых Дажынках, якія з 2014-га ў краіне ладзяцца на раённым і абласным узроўнях, ушаноўваюць лепшых працаўнікоў, найперш тых, хто праявіў сябе на жыве. Святы абласны пачынаюцца з шэсцю ганаровых гасцей, дэлегацый ад раёнаў, творчых калектываў. Назва ж фестывала – Дажынкi – даўня: раней дажынкi ў вёсках адзначалі, як нывы дажалі.

На свой лад адаптавалі даўнюю традыцыю пад умовы горада сябры з тальяцінскай беларускай суполкі “Нёман”: штогод пякуць смачныя пірагі, ладзяць святочную імпрэзу з песнямі ды танцамі. Нумары, дарэчы, пераважна новыя: тыя, што з’явіліся-выспелі ў “творчым полі” суполкі ды яе партнёрскіх калектываў за апошні год. Восі і сёлета 24 кастрычніка ў Культурным цэнтры “Аўтоград” прайшло тэатралізаванае музычнае свята “Дажынкi” – паводле ўсіх антыкавідных правілаў. І ў зале былі гледачы строга з QR-кодамі.

Пачалася імпрэза са згадкі пра пану хлеба, ягоную вялікую каштоўнасць у блакадным Ленінградзе. Потым выдучы Ксенія Соф’іна ды Ірына Булгакава расказалі пра старажытны, язычніцкі беларускі дажыначны абрад – Завіванне Барадзі. Некаторыя з яго элементаў былі таксама інсцэнаваныя, калі спявалі ўдзельніцы народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка”. На свяце гучалі новыя песні беларускіх паэтаў і кампазітараў: Мікалая Яцкова, Ірыны Рамановскай і Міхаіла Скрундзя, Аляксандра Шыдлоўскага,

Леаніда Захлеўнага і Леаніда Пранчка, Міхаіла Алешкі. А галоўнай фішкай стала песня “Барыня-спадарыня” – спявала нязменная кіраўніца ансамбля і суполкі “Нёман” Людміла Дзёміна, яе падтрымліваў гурт. Практычна ўсе песні былі паказаны ў сцэнічным руху, з “ілюстрацыямі” іх зместу. Прагучалі песні “Мілая вёска”, добра вядомая ў Беларусі “Колькі ў небе зор”, “Сінявокая” ды іншыя. У асноўным – вяселья, пазітўныя, да таго ж артысты выступалі ў трох камплектах прыгожых сцэнічных касцюмаў. Што, вядома ж, падвышае эстэтычную каштоўнасць сцэнічнай дзеі.

Людміла Дзёміна спявае песню “Барыня-спадарыня”

Сноп-гаспадар – важны сімвал Дажынак

У святочным канцэрце “Дажынкi” таксама паўдзельнічалі ўзорны харэграфічны ансамбль “Лицей” з Ліцця мастацтваў (кіраўніцы Ганна Майсеева, Алена Мечва і Ганна Уланава), народны ансамбль танца

“Ритм планеты” (кіраўніца Вольга Антонава), салістка Украінскага народнага хору “Дніпро” Таццяна Андрэва, сямейны чувашскі дуэт “Хелхем” (“Іскарка”) Зінаіда і Уладзімір Левуковы, з якімі разам выступала Анота Пятых. Да таго ж вялася відэаздымка, і цяпер асноўны блок святачнага канцэрта можна паглядаць у інтэрнэце <https://www.youtube.com/watch?v=UxLNUmTRGM>

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні праўлення суполкі “Нёман” па працы з моладдзю і СМІ

СТЫЛЬ ЖЫЦЦЯ

Нарачанец на хвалях творчасці

Рознабавыя таленты мінчанін Аляксандр Семяновіч рэалізуе ў паэзіі, фота- і відэасправе і на сцэне самадзейнага тэатра. І нават персанальную фотавыставу зладзіў сёлета.

Не сакрэт: жыццё на прыродзе абуджае ў юных душах “прыгожыя памкненні”, падштурхоўвае да творчасці. “Пашанцавала мне нарадзіцца пры Нарачы: бацькоўская хага ў вёсцы Гатавічы ад возера метраў за 70”, – казаў мне колішні калега па працы ў моладзевых структурах. Віншаваў 29 кастрычніка з чарговым Днём нараджэння камсамола. Я ж працаваў пэўны час інструктарам ЦК камсамола Беларусі, а ён – там жа, рэфэрэнтам у Бюро міжнароднага моладзеванага турызму (БММТ) “Спадарожнік”. Узгадалі бльое, а заадно й тое, што камсамол і ягонія ўдарныя будоўлі па ўсёй вялікай краіне паклікалі “па туманы і па водары тайгі”, у далёкай далі Савецкага Саюза тысячы беларускіх дзівяч і хлопцаў. І не ўсім наканавана было вярнуцца. Дарэчы, “камсамольскія гісторыі” у беларусаў замежа, і асабліва ў Сібіры – шмат. І шкада, што такі важкі пласт беларускай культуры ў замежжы пакуль неадгледжаны, занябаны. І нават у 2018-м (было 100-годдзе ВЛКСМ) вестак пра святочныя імпрэзы да нас адтуль не наступала.

Аляксандр Семяновіч, хоць і меў магчымасці, ведаючы мовы, пашукаў лепшае долі ў іншых землях, ды ад Нарачы, Мядзельшчыны, Бацькаўшчыны не адарваўся. Успаміны яго маленства, юнацтва – проста экзотыка: “Там ад наашай вёскі да райцэнтра кіламетраў 7. У Мядзель у школу хадзілі мы ў 9-10 класы, часам і пад’язджалі на машыне, што ішла

Аляксандр Семяновіч прымае віншаванні

ў райцэнтр. Зімой можна было прайсці па лёдзе возера Мятра: гэтак бліжэй, кіламетраў 5”. У школе ён захапіўся кінасправай, наведваў кінагурток і адныму невялічкі фільм пра тры прынарчанскія дарогі ў школу: можна было глядзець на кінапраектары. Шкадуе, што няма цяпер тае стужкі: “а можна ж было алічбаваць”.

Пасля школы высковец паступіў у Мінскі інстытут замежных моў. Асноўнай французка была, другая – нямецкая, з часам асвоіў англійскую ды польскую. Пасля заканчэння ВНУ працаваў у сярэдняй школе ў вёсцы Занарач Мядзельскага раёна па спецыяльнасці, потым у райкаме камсамола. Адтуль у армію пайшоў, і ўрэшце аказаўся ў ЦК ЛКСМБ. Меў стаўсункі з мноствам людзей, пазней, як упала “жалезная заслона” – і з розных краін. З некаторымі я па гэты час у кан-

такце (гл.: “Рознамоўны Дзед Мароз. Мінчанін Аляксандр Семяновіч рассылае відэавіншаванні на розных мовах – у розныя краіны”. – ГР, 15.01.2019). А ўсёго ў актыве перакладчыка, нагадаем, 9 моваў: беларуская, руская, французкая, англійская, нямецкая, польская, чытае да таго ж тэксты на італьянскай, іспанскай, чэшскай.

Цікавая старонка ў жыцці Аляксандра Семяновіча – падпрацоўкі перакладчыкам у часе буйных міжнародных спаборніцтваў, якія праходзяць у Мінску і ваколках. І як фатографу, сябру фотатуртка “Пазітгў” яму тое цікава. Сёлета папелінікі з гуртка дапамаглі Аляксандру зладзіць першую персанальную фотавыставу “О, спорт, ты – мір!”. У верасні яна дэманстравалася ў Мінску ў Цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Янкі Купалы, цяпер – у

11-й бібліятэцы (мікрааён Чыжоўка). На выставе Аляксандр Семяновіч прадставіў здымкі 2010-2018 гадоў, зробленыя ў часе спаборніцтваў па пяці відах спорту: баскетбол, барацьба вольная, бокс, біятлон і мастацкая гімнастыка. Помніцца яму міжнародныя турніры па вольнай барацьбе на прызы Аляксандра Мядзведзя, юніёрскі ЧС-2016 па біятлоне, спаборніцтвы па вяславанні на байдарках і каноз (на Вясларым канале пад Мінскам, у Заслаўі) ды іншыя. Прыязджалі спартсмены з розных краін, ён працаваў з гасцямі з Францыі, Італіі, Нарвегіі, ЗША, Польшчы, Вялікабрытаніі, а таксама з краін Азіі, з Ірана. Удзельнічаў як перакладчык у сустрэчах, размяшчэнні, суправаджэнні, праводзіў дэлегацый. Шмат працаваў з франкамоўнымі дэлегацыямі: як з самай Францыі, з Бельгіі, так і з Туніса ды некаторых іншых краін Афрыкі.

Адкрыты да зносінаў, кампанейскі характар Аляксандра прадвызначае ягоную актыўнасць у сацыяльных жыцці. У яго шмат аднаудмуцаў у згаданым фотатуртку “Пазітгў”, якім кіруе Мікалай Ліннік, а сустрэчы фотааматараў праходзяць раз на месяц. І відэаздымкі па-ранейшаму яго цікавае захапленне. І ў хоры спявае, а ў часе выступленняў чытае часам свае вершы. Грае ў сізках, інтэрмедых, якія ставіць тэатральны гурток “Падмостві” (пры згаданай 11-й гарадской бібліятэцы). Піша вершы: іх амаль паўсотні, так што можа з часам выдасць і зборнік. Да таго ж меў сябар, з неўтаймоўным камсамольскім сэрцам, уваходзіў у Мінскі гарадскі клуб ветэранаў педагагічнай працы “Аптыміст”, наведвае літаратурны гурток “Ліг’Эра” пры Бібліятэцы імя Янкі Купалы.

Іван Ждановіч

На Дзень адзінства – да сваіх

Дэлегацыя Саюза беларусаў Латвіі з 16 па 19 верасня гасцявала ў Беларусі па запрашэнні Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. І падобныя праекты прадоўжацца!

Шмат беларусаў жыве ў Латвіі: так склаліся нашыя жыццёвыя абставіны. Але ж, як кажуць, і за марамі-акіянамі можна – і трэба! – памятаць пра свае родзавыя карані. Яшчэ важна для нас, маю на ўвазе сяброў Саюза беларусаў Латвіі, каб зберагалі сувязі з этнічнай Радзімай. І мы бачым сёння СБЛ як своеасаблівую платформу для наладжвання стасункаў між людзьмі з нашых краін, для пашырэння супрацы між Латвіяй і Беларуссю ў розных сферах. Мы любім Латвію, але ж адчуваем сябе і часткай беларускага народа – нягледзячы на тое, што жывём за мяжой. Таму і ўзнікла ідэя: прыехаць – дэлегацыяй ад Саюза беларусаў Латвіі – на гістарычную Бацькаўшчыну ў знакавую пару.

І мара збылася! Год 2021-ы ў Беларусі, як вядома, гэта Год народнага адзінства, і Дзень народнага адзінства – 17 верасня – адзначаўся ўпершыню! На сучасным этапе развіцця Бацькаўшчыны, нашага народа ён вельмі важны. Можна, не менш, чым раней, калі адзначалася пайданне Заходняй і Усходняй Беларусі. (Сапраўды, прыезд беларусаў Латвіі на Дзень народнага адзінства меў сімвалічнае значэнне. Бо невяліка ў Рызе “разварвалі” 100 гадоў таму беларускія землі прадстаўнікі дзяржаў, што вавалі. Там падпісалі Рыжскі мірны дагавор 1921 года: пагадненне пра спыненне савецка-польскай вайны 1919-21 гадоў і нармалізацыю адносін. Заключаны ён быў 18 сакавіка, прычым без прадстаўнікоў нашага народа: паміж РСФСР і УССР з аднаго боку і Польшчай з другога. Тады падзлілі Беларусь на дзве часткі. З тае нагоды Якуб Колас напісаў верш “Беларускаму люду”, там ёсць радкі: “Хіба забудзем мы тые межы, / Што правадзілі без нас? / Раны глыбокі, ох, яшчэ свежы! / Помсты агонь не пагас. / Нас падзлілі – хто? Чужыніца! / Цёмных дарог махляры! / К чорту іх межы! / К д’яблу граніцы! / Нашы тут гоні, бары!”. – Рэд.)

Паездка наша была насычаная падзеямі. Незабўўныя эмоцыі перажылі ў Глыбокім: там пасля мяжы чакалі нас першыя сустрэчы на Бацькаўшчыне. Слёзы радасці невымоўнай выступалі, калі вітальную песню “Калі ласка!” спявалі артысты з народнага тэатральна-фальклорнага калектыву “Цярэшка”, ды яшчэ ў Глыбокім каравай паднеслі. Восемь мы й на Радзіме! Многія ж сябры з нашай дэлегацыі родам з Віцебшчыны. Сустрэкалі нас як родных старшыня Глыбоцкага райсавета дэпутатаў Вера Ціліца, іншыя прадстаўнікі мясцовай улады і дырэктар мясцовага фонду “Цэнтр устойлівага развіцця тэрыторыі “Азёрны край”” Міхаіл Арэхаў. Пасля смачнага абеду здалілі для нас экскурсію – на Плошчы 17 верасня! – з наглыбленнем у мінулае, з апеводам пра славетныя землі. Для Святаплана Сцяпанавай, кіраўніцы двух творчых

Здымак актывістаў Саюза беларусаў Латвіі на памяць з землякамі ў Глыбокім. Верасень 2021

гуртоў з горада Прэйлі, то была сустрэча з дзяцінствам і юнацтвам. 3-за кавідных абмежаванняў два гады не магла прыехаць у родны горад, таму эмоцыі яе перапаўнялі.

Святочны дзень 17 верасня пачаўся ў нас з сустрэчы на факультэце эстэтычнай адукацыі Беларускага дзяржпедуніверсітэта імя Максіма Танка. Як хораша вітаў нас народны ансамбль беларускай музыкі і песні “Ярыца”! Крунаў да глыбіні душы твор Ігара Лучанка “Успаміны” (граў народны ансамбль цымбалістаў “Вярба”). З першай хвіліны ачуліся мы ў атмасферу цёплых і гасціннасці.

З педуніверсітэтам Саюз беларусаў Латвіі ў супрацы даўно. Святану Кабачэўскую, докана заданага факультэта, я ведаю як таленавітую, творчую кіраўніцу. Яна заўсёды ў руху. Святанна Міхайлаўна ўмее зарадзіць сваёй пазітыўнай энергіяй людзей вакол сябе. Наш візіт на факультэт заканамерны, бо традыцыі беларусаў, народныя промыслы, творчыя майстэрні – гэта ўсё цікава для нас. Праектар БДПУ па вучэбнай рабоце Аляксандр Макоўчык адзначыў: ва ўніверсітэце ёсць выдатныя магчымасці, каб зберагаць культурныя традыцыі, да таго ж супраца з беларусамі замажжа пашыраць! Сустрэча была творчай, вельмі насычанай і душэўнай. Мы бабачылі, дзе праходзіць заняткі па рамэст-

Ад рэдакцыі. Сапраўды, падобныя паездкі на Бацькаўшчыну для актывістаў дыяспары – цудоўная магчымасць умацоўваць наш духоўны Беларускі Мацярык, які не мае дзяржаўных межаў. І да таго ж такія сустрэчы адладжваюць жывую супрацу між народамі, сродкамі народнай дыпламатыі сшываюць-злучаюць “тонкія матэры” ў дзяржаўных стасунках, калі, здаецца, увесь свет неспакойны, “трашчыць па швах”.

Пакуль рыхтуецца да выхаду ў свет гэты тэкст, у Мінску з 18 па 21 лістапада гасцявала і дэлегацыя з Ліёна. Кіраўніца РЦНК Вольга Антоненка паведаміла нам, што падобныя сустрэчы з беларусамі замажжа плануецца зрабіць рэгулярнымі. На гэты ж раз ініцыявала прыезд у Беларусь Жанна Буйніцкая, кіраўніца гурта “Паўлінка” з Ліёна.

важ – а гэта саломаліценне, ткацтва, вышыванне ды іншыя, пабывалі ў ганчарнай майстэрні. Дарэчы, і рэканструкцыя гістарычных нацыянальных касцюмаў – адзін з кірункаў, калі студэнты вызначаюцца з тэмамі дыпломных работ. Мы паўдзельнічалі ў майстар-кла-

се па вырабе лялек-абярэгаў і сувеніра “Валашка”, знаёміліся з досведам працы Рэспубліканскага рэсурснага цэнтра інклюзіўнай адукацыі. На будучыню, мяркую, зможам пашырыць супрацу ў галіне анлайн-адукацыі (сфера народнай творчасці), ладзіць анлайн-сустрэчы са спецыялістамі, праводзіць майстар-класы, семінары, адукацыйныя курсы для кіраўнікоў беларускіх творчых калектываў з Латвіі, для салістаў да ўдзельнікаў ансамбляў беларускіх песні. Да таго ж Ірына Шэцітка, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі ды перападрыхтоўкі, адзначыла, што ёсць ужо рэальныя вынікі ад нашай супрацы: група педагогаў з Латвіі праходзіла стажыроўку ў БДПУ, вучацца ва ўніверсітэце студэнты з Латвіі.

Святлана Кабачэўская распавяла нам пра кірунку дзейнасці факультэта, прапанавала паўдзельнічаць у праекце “Зімовае майстэрня. Беларускія ўзоры”: пройдзе 6 майстар-класаў па народных рамэствах, будуць ладзіцца пазнавальныя экскурсіі ды шмат чаго яшчэ.

У той жа дзень у Храме-помніку ў гонар Усіх Святых прайшоў Круглы стол, прысвечаны пытанням узаемадзеяння дзяржорганаў і суполак беларускай дыяспары. Цікавыя паведамленні, сяброўскія па рады пачулі мы ад дырэктара

Беларускага дзяржуніверсітэта Андрэй Прохараў, студэнт-магістрант Раман Зубачоў, галоўны рэдактар газеты “Голас Радзімы” Іван Ждановіч. Вельмі ўдзячныя мы спецыялістам РЦНК за супрацу – а гэта ж і беларускія касцюмы, кнігі, курсы павышэння кваліфікацыі, творчыя сустрэчы, інфармацыйныя курсы ды іншае. І з апаратам Упаўнаважанага мы ў цеснай супрацы. Штогод з радасцю чакаем творчую паездку на выставу “СМІ ў Беларусі”. На сустрэчы гаварылі і пра магчымасць узаемных паездак творчых беларускіх гуртоў з Латвіі ў Беларусь (і наадварот), пра ўдзел народных калектываў Беларусі ў імпрэзах беларускіх суполак у Латвіі. Для нас усіх важная, карысная і супраца з газетай “Голас Радзімы”, якая дасылаецца нам па пошце. Праўда, хацелася б, каб значна больш было экзэмпляраў газеты: можа й на кожнага з актывістаў. І мы ўжо робім захады, каб такую нашу просьбу пачулі ў Беларусі.

Напрыканцы сустрэчы мы абмяняліся падарункамі. Храму падарылі ад СБЛ абраз свяшчэннамучынікі Іаана Помера, архіепіскапа Рыжскага і Латвійскага. Гэты праваслаўны святвы, латыш па нацыянальнасці, у 1903-м па парадзе пратэра Іаана Крашчэўскага прыняў манаства, быў з 1904-га 1912-га епіскапам Слуцкім, вікарый Мінскай епархіі. (У ноч з 11 на 12 кастрычніка 1934 года архіепіскап быў па-зверску забіты. Мяркуюцца, карані былі з бязбожнага “чырволага інтэрнацыянала”. – Рэд.) У 2001-м архіепіскап Іаан унесены ў спісы святых латвійскай і беларускай праваслаўнай царквы. Вельмі ўразапа нас экскурсія па храме, у якой зберагаецца гістарычная памяць беларусаў, дзе створаны “Музей Памяці”.

Кульмінацыяй Дня народнага адзінства ў Мінску стаў “Форум патрыятычных сіл – сімвал адзінства” і гранд’ёзны канцэрт у комплексе “Мінск-Арэна”. Былі прадстаўнікі з усіх абласцей краіны: больш за 10000 удзельнікаў! Прэзідэнт Беларусі, вітаючы грамаду, падкрэсліў галоўнае, напярэці усіх: “Беражыце прыгожае, падаранае Богам месца, дзе мы жывём! Яно належыць нашым дзеціам!”

Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што нявала драматычных падзей было на шляху беларусаў да сваёй дзяржаўнасці. А гістарычная падзея 17 верасня 1939 года – пайдання Усходняй і Заходняй Беларусі – злучыла родных людзей, дазволіла ім зберагаць беларускую ідэнтычнасць, развіваць сваю культуру і мову ды ўсведамляць сябе адзінай нацыяй. І ўсведамляць тую велізарную сілу, якую да адзінства.

У наступны дзень была ў мяне сустрэча з Вячаславам Даніловічам, рэктарам Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце. Нягледзячы на занятасць, Вячаслаў Віктаравіч знайшоў час для сустрэчы. У 2019-м ён узначылаў Інстытут гісторыі НАН Беларусі, прыязджаў у Рыгу на Дні беларускай культуры – а яны прысвечаныя былі 100-годдзю беларускай дзяржаўнасці. Вечарам таго ж 18 верасня мы наведвалі Вялікі тэатр Беларусі: слухалі оперу Шарля Гуно “Фауст” у пастаноўцы ржысёра Ганны Маторнай. 19 верасня дэлегацыя пабывала ў Музейным комплексе старадаўніх народных рамэстваў і тэхналогій “Дудуткі”. Трохі пазней, па дарозе дадому, наведвалі таксама і Мемарыяльны комплекс “Хатынь” – аддалі даніну памяці бязвінным ахвярам Другой сусветнай вайны.

Кожны прыезд у Беларусь, на Радзіму для нас – крыніца натхнення. Мы заўсёды зберагаем у сэрцах часцінкі дабыні, цяпля, паразумення ад сустрэч з землякамі. Яшчэ мацней адчуваем сваё адзінства з беларускім народам, з зямлёй нашых продкаў. Тое адзінства, якое ёсць неабходная ўмова развіцця нацыі, супольнага руху наперад. Толькі разам, згуртавана беларусам можна пераадоляваць цяжкасці, адэкватна разгавяць на сённяшні выклікі часу. І тое, што кожны з нас робіць, разам складаюцца ў станючы вынік. Мы, беларусы, будзем трымацца ўсе разам, і для нашага духоўнага адзінства ніякіх межаў не існуе! Важна, каб нашы суседнія дзяржавы, народы, маючы вялікі досвед жыцця ў згодзе і міры, сябравалі, пашыралі супрацу ў культурнай сферы, развівалі ўзаемавыгадныя супольныя эканамічныя праекты.

Алёна Лазарэва, ініцыятар і арганізатар паездак, старшыня Саюза беларусаў Латвіі

Жыццё – сустрэчы і расстанні

Для мастака Вячаслава Ігнаценкі многае ўмясціла восень 2021-га: сустрэчу з Бацькаўшчынай, роднай вёскай Пярэдзелкай ды сынам на Дняпры і плэнэр на Магілёўшчыне, страту любімай жонкі ў Кішынёве і плэнэр у сяле Рашкаў на ўзбярэжжы Днястра

Вячаслаў і Галіна. На вернісажы "Дыханне зямлі". 2014 год.

Ён заходзіў да нас у рэдакцыю (цяпер яна непадалёк ад Плошчы Перамогі) напрыканцы лета, 24 жніўня. І ў той жа дзень ехаў на міжнародны плэнэр "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве": у Магілёў ды ягоня ваколіцы. Плэнэр праходзіў 25-ы ўжо раз і сабраў 20 майстроў з Беларусі, Егіпта, Узбекістана ды Малдовы – якую і прадстаўляў на гэты раз сябар Саюза мастакоў Малдовы і Міжнароднай асацыяцыі мастакоў беларус Вячаслаў Ігнаценка. Па-ранейшаму актыўны ў творчасці, ён ахвотна раскаваў, як праводзіць заняты ў студыі пры Беларускаму культурным цэнтры Малдовы (кіраўніца Анна Бабін). "Спачоўва доўг за тое, што даў мне ў свой час у Мінску вядомы мастак-педагог Сяр-

гей Каткоў, – удакладніў у ходзе размовы. – Заняткі з верасня раз на тыдзень, у студыі ад 12 да 20 чалавек. І, дарэчы, што прыёмна: сёлета вучань мой Міхал Дзімітрэнка паступіў у мастацкае каледж, прычым на бюджэт".

Да таго ж Вячаслаў два разы на тыдзень вядзе заняты ў дзіцячай студыі выяўленчага мастацтва і дызайна ў кішынёўскім Ліцэі імя А. С. Пушкіна. Ліцэй даволі прэстыжны й вядомы: у ім у свой час выкладаў яшчэ і беларус Уладзімір Акушка, якога спецыялісты называюць заснавальнікам малдаўскага выяўленчага мастацтва. Пра яго мы пісалі: "Не згубіўся ў Кішынёве" – ГР, 14.06.2017. І яшчэ былі ў Вячаслава Ігнаценкі выхаванцы ў Дзіцячай мастацкай школе імя Шчусе-

ва. Вось якую вялікую мастацка-педагагічную працу вядзе ён у Кішынёве: "Сам паступова дайшоў да думкі: трэба выкладаць, – разважаў госяць. – На пенсію ў 55 еўра не надта ў нас пражывеш, і кожны імкнецца недзе падпрацоўваць. Хоць выкладчыцкія грошы й невялікія, але ж і не лішнія".

Гэтым разам Вячаслаў сустрэкаўся з сынам у роднай прыднэпроўскай вёсцы Пярэдзелцы, на Лоеўшчыне. "Я з Гомеля прыехаў, Мсціслаў – з Мінска, дзе цяпер жыве, прычым з лодкай надзімноў. І мы ў суботу ранкам наведаль у Пярэдзелцы магілы родных людзей, маіх бацькоў, падсілкаваліся ў гасцяў у майго пляменніка ды потым з запалечнікамі рушылі ў дарогу. Вельмі цікавы маршрут па ваколіцах – і пешы, і водны. Кіламетраў 25 прайшлі! У Мсціслава добры досвед: ён і на байдарках з сябрамі ходзіць".

Зайшла ў нас размова і пра тое, што не стала сёлета вядомага мастака Валерыя Шкаруб, з якім Вячаслаў сябраваў са студэнцтва. Цяжка перажыў страту: "Палатно недапісанае, палітра ў Валеравай майстэрні так і засталася. Пайшоў ён у шпіталь – і не вярнуўся. А мне ж Саша Каткоў – сын Каткова – і Валера Шкаруба – як браты..."

І не ведаў жа Вячаслаў, ад'язджаючы пасля плэнэра ў Кішынёў, што ў хуткім часе і там напаткае яго вялікае гора. Напісаў нам: "13 кастрычніка пахаваў жонку Галіну (1959 —

2021). Covid. Пражылі мы разам трынаццаць гадоў, і я быў самы шчаслівы чалавек на свеце. Як жа мне пашанцавала ў жыцці!". У той дзень, 15 кастрычніка, ён ужо ранкам пайшоў працаваць у майстэрню. І ўдакладніў, што Галіна была "наша, з Крупскага раёна". Крыху пазней па нашай просьбе напісаў: "Ад нараджэння яна – Зуёнак Галіна Сяргеўна, з вёскі Вялікае Восава. У вучобе заўсёды была зоркай. Закончыла васьмігодку, потым у Мінску політэхнічны тэхнікум, і пасля Політэхнічны інстытут у Адэсе. Працавала ў Акадэміі навук Малдаўскай ССР, а ў 90-я паспрабавала сябе ў бізнэсе, і ў яе тое атрылася. Галіна заўсёды ставіла планку высока. Была дырэктарам фірмы "Energie Maxima" па вытворчасці й продажы стэльнага класічнага адзення для жанчын і дзяўчат. Расказвала, як неяк падышлі жанчыны зрабіць пакупкі ды між сабою кажучь: "Глядзі ты, ужо і нашы малдаване навучыліся добра шыць!" Галіна вывучыла, добра ведала малдаўскую мову, таму ўдакладніла: "Я грамадзянка Малдовы па пашпарта, але сама – беларуска". Ганарылася тым, што родам з Беларусі, сама была ўзорам для іншых: сіцілапа, добра брая, і вакол яе заўсёды была пазітыўная энергетыка. Да таго ж фінансава падтрымлівала беларускую суполку".

Каб лягчэй было справіцца з горам, Вячаслаў з'ехаў

У Рашкаве на вінаградніку

напрыканцы кастрычніка з Кішынёва – на плэнэр у Рашкаў. Любіць там бываць, ёсць цола цыкл твораў з гэтага старадаўняга сяла на Днястры. Вярнуўшыся ў горад, напісаў: "Плэнэр прайшоў. Надвор'е было цудоўнае, штосьці зрабіў з таго, што хацеў, нешта не паспеў. Трэба, каб час прайшоў, асэнаваць усё. Можна нешта з'явіцца на вялікім палатне". Але ж і там, вядома ж, не пакідалі яго думкі пра каханую: "Мы ў 2015-м былі з Галінай у Рашкаве. І дзе цяпер хадзіў, то ўсё нагадвала пра тое, чаго ўжо ніколі не будзе".

Спачуваема табе, шаноўны дружа! Хай жыве светлая памяць у тваім сэрцы – і дае сілы для таго, каб далей жыць, працаваць, тварыць, дзяліцца з юнымі мастакамі назапашаным досведам.

Іван Ждановіч

ПРАЕКТЫ

Пад зоркамі Купалы і Райніса

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Педагог беларускай асноўнай Рыжскай школы імя Янкі Купалы Ганна Іванэ (да таго ж і дырэктар школьнага музея, прысвечанага класіку) раскавала пра жыццё і творчасць Песняра: аднаго з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і сучаснай беларускай літаратурнай мовы, народнага паэта Беларусі, духоўнага лідара беларускага нацыянальнага адраджэння. Спартарыня Ганна высветліла цікавыя моманты з біяграфіі Янкі Купалы, нагадала: помнікі яму пастаўлены ў розных гарадах Беларусі, Расіі ды іншых краінах, яго імем названы вуліцы, тэатры, навучныя ўстановы, бібліятэкі, аграпрадпрыемствы і нават станцыя метро. Прагучаў на імпрэзе таксама знакаміты верш Песняра "Малітва", які стаў песняю (кампазітар Алег Молчан), адным з хітоў у рэпертуары Уладзіміра Мулявіна і яго "Песняроў".

То і нам – чаму ж не паспяваць, гаворачы пра Песняра! У народзе ж ёсць выслоўе: калі не спявалі, то й не весяліліся. Творчы калектыв "Надзея" (кіраўніца Ларыса Люцько) выканаў беларускую народную песню "Каля гаю, там дзе рэчка". А потым і "Купальскую" на словы Ніла Гілевіча, музыку ж напісаў Стас Клімаў – сябар таварыства, музыка, які шмат гадоў спявае ў ансамблі. Гучала й вядомая беларуская народная песня "Чаму ж мне ня пець" у выкананні вакальнага гурта "Ляляк".

А далей Ганна Іванэ працягнула свой апавед – пра жыццёвы і творчы шлях Яніса Райніса. Яна суправаджала гавор-

ку слайдамі, спасылалася на экспанаты Музея Райніса і Аспазіі ў Рызе ды Юрмале. На сустрэчы гучалі вершы паэта, у тым ліку й твор "Сапраўдны чалавек" у перакладзе на беларускую мову Артура Вольскага. У працяг апаведу ансамбль "Надзея" выканаў латышскую народную песню "Цвіці, цвіці, ржаны колас". А пасля на сцэну выйшаў беларускі калектыв сеньёраў "Вытокі" (кіраўнік Альберт Інжэян), гучалі латышская народная песня "Распавядае мне Даўгавя" і беларуская "У садзе гуляла".

У трэцяй частцы Ганна Іванэ распавядала пра дружбу і супрацоўніцтва

двух паэтаў, аб падтрымцы Янісам Райнісам беларускай грамады й беларускай мовы ў Латвіі, пра тое, як абодва паэты выступалі за інтарэсы сваіх народаў. Яніс Райніс для Латвіі, для латышкага народа гэтакасама, як і Янка Купала для беларускага, сталі сімваламі патрыятызму сваёй Бацькаўшчыны, свайго народа. Вочнае знаёмства ў іх адбылося ў Мінску ў лістападзе 1926 года – тады Яніс Райніс прыязджаў на Акадэмічную канферэнцыю па рэфарме беларускага правапісу. Тады ж Купала падараваў Райнісу дзве свае кнігі: "Безназоўнае" і "Збор твораў". Тыя кнігі з аўтаграфамі

Песняра ёсць сведкі сустрэчы, шчырыя сяброўскія стасункі між выдатнымі прадстаўнікамі двух суседскіх народаў. Цяпер кнігі захоўваюцца ў Музеі Райніса і Аспазіі ў Рызе. "Сапраўдныя паэты не ўміраюць, – закончыла свой апавед Ганна Іванэ. – Яны жывыя – сярод нас жывых, і людзі ўшаноўваюць іх памяць". У гонар дружбы паэтаў у Рызе была вуліца Янкі Купалы, а ў Мінску – Яніса Райніса. Рыгор Барадулін з тае нагоды напісаў верш "Рачулка вуліцы Янкі Купалы", які пачынаецца радкамі: "Са снегам мех згубіў мароз./ Як захмялелы поп-расстрыга./ Яшчэ на год сталее Рыга/ І надвячорак смех растрос./ Тут гараджанка Дэвіна./ А з дому босяя ўцякала.../ Рачулка вуліцы Купалы/ Спынілася, як даўніна". Заканчваецца ж верш словамі: "Праз нецяпернае ледзяноў/ Туга нябёс на дол апала./ Сваёю вуліцай Купала/ да Яна Райніса прыйшоў!".

Пасля зноў гучалі прыгожыя песні. У завяршэнне ўрачыстай часткі сустрэчы гурт "Ляляк" спяваў песню "Зямля з блакітнымі вачамі" на словы Эдзі Агняцка, гучаў верш Янкі Купалы "Спадчына".

Да нас на імпрэзу прыйшло шмат гасцей, даўніх сяброў, прадстаўнікоў іншых таварыстваў і аб'яднанняў нацменшасцяў Латвіі. Людзі доўга не разыходзіліся, гаварылі пра надзеіна, проста "за жыццё", абмяркоўвалі перспектывы.

Алёна Мішкewіч, сяброўка рэдкалегіі газеты беларусаў Латвіі "Прамень"

Беларусы Латвіі ў "Мінск-Арэне" з Аляксеем Талаем, у Дзень народнага адзінства. 17 верасня 2021 года.

ТРАДЫЦЫ

Бульба як мера крэатыўу

У сібірскай глыбінцы ўжо ў сёмы раз пад апекай Новасібірскага цэнтра беларускай культуры прайшоў восеньскі фестываль “Свята бульбы”

Кожную другую восень пасёлак Машкова Новасібірскай вобласці гасцінна прымае ўдзельнікаў і гасцей абласнога восеньскага фестывалю “Свята бульбы”. Мы ж, супрацоўнікі Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, выступаем арганізатарамі фестывалю і заўсёды з вялікім хваляваннем рыхтуемся да аднаго з самых нашых народных і душэўных святаў.

Але чаму ж менавіта Машкова прымае “Свята бульбы”? Бо ў тым рэгіёне здаўна кампактна жывуць нашы супляменнікі, там любяць, паважаюць, зберагаюць беларускія традыцыі. Да таго ж машкаўчане вялікія аматары бульбы. Вось і на гэты раз, нягледзячы на халоднае надвор’е напрыканцы верасня, гасцей ужо на вуліцы сустракалі “жывыя бульбіны” розных сартоў: запрашалі пакаштаваць бульбяныя стравы, сагрэцца гарбаты з самавара. І першы сніжок перушыў, калі завяршаліся прыгатаваны перад пачаткам конкурсных выстаў “Арт-картафан” і “Бульба-фуд”. А былі на іх вырабы і стравы з бульбы. Не сакрэт: гэта не толькі “другі хлеб” для беларусаў – гэта важны элемент жыцця, нашай побытавай культуры. А колькі крэатыўных ідэй нарадзілася ў народзе ў змаганні з голадам, у жаданні прывіснуць у звычайным рытмі жыцця і харчавання новай фарбы! Так і стала бульба “цэнтрам” шматлікіх страў нацыянальнай беларускай кухні. (Хоць да з’яўлення гэтай заморскай культуры на нашых землях кулінарыя беларуска была зусім з іншымі акцэнтамі. Пра тое стварылі цэлую кнігу “Старалаўная беларуская кухня” (Мн, 1995) даследчыкі Эдвард Зайкоўскі ды Галіна Тычка. – Рэд.) Кампетэнтнае журы, ацаніўшы ўсе дэкаратыўныя і кулінарныя творы, выбрала лепшыя ў розных намінацыях.

Гасцей фестывалю чакалі яшчэ інтэрактыўныя лакацыі. З дапамогай “Бульбамера”, напрыклад, можна было даведацца пра сваю вагу і рост... у бульбінах. А на “Бульба-лекторыі” ахвочыя папоўнілі веды ў галіне бульбаводства. Кірмаш ураджаю, ці “Бульба-маркет”, парадаваў свежай гароднінай і садавінай ад мясцовых аграрыяў.

На выставе аўтарскіх работ. Таццяна Таццяніна і Эрн Шчарбініна са сваімі творами.

Перад пачаткам асноўнай часткі свята яго ўдзельнікі і госці прахаджвалі па “Рамесным Арбаче”: майстры-рамеснікі прадставілі там свае работы ў розных тэхніках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Народная лялька, філігрань, аўтарскія ўпрыгажэнні – і ўсё ручная

праца. Да таго ж майстрыха Надзея Ніжжарадова паказвала, як рабіць тэя лялькі, а Таццяна Таццяніна прыадкрывала сакрэты філіграні.

Кульмінацыяй “Свята бульбы” стала канцэртная праграма з удзелам розных творчых калектываў. Гучалі белару-

Ад рэдакцыі. Калі газета рыхтуецца да друку, НЦБК праводзіць вялікі дыягностычны ўжо міжрэгіянальны фестываль беларускай творчасці “У гасцях у Лявоніхі”. Сёлетая праект падтрымліваецца ўпраўленне культуры райцэнтра Іскітым (пры шляху ад Новасібірска ў бок Барнаўла) і Мінкультуры вобласці. Адробачны тур фестывалю праводзіць дыстанцыйна, і 27 лістапада ў іскітымскім Доме культуры “Октябрь” запланаваны гала-канцэрт.

Звяртаем увагу на плённую супрацу НЦБК з вышэйшымі навуковымі ўстановамі ў Беларусі. На старонцы Цэнтра “Вконтакте” ёсць нататка пра сустрэчу і паказ калекцыі адзення ў Новасібірску дызайнера-мадэльера Мікіты Захарчука, спецыяліста кафедры дызайна і моды Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. І там жа – вялікая ўдзячнасць за супрацу кіраўніцтва Беларуска-Расійскага ўніверсітэта (Віцебск) ды Валянціне Панежы, адной з яго выкладчыц. Мы пісалі: Валянціна Васілеўна неаднаразова праводзіла ў Новасібірску (4000 км ад Віцебска!) семінары-практыкумы па беларускай мове. Цяпер яе аўтарскі праект “Гавары са мной па-беларуску” размяшчаюць у ПДФ-фармаце на старонцы НЦБК. Гэта каштоўная метааб’яная распрацоўка можа быць карыснай у нядзельных школах, класах, гуртках беларускіх суполак замежжжа. У праект увайшлі матэрыялы, прысвечаныя творчасці Уладзіміра Караткевіча і Кандрата Крапівы, распрацоўкі семінараў “Гавары са мной па-беларуску”, “Дык шануй, беларус, сваю мову!”, віктарына “Што я ведаю пра Беларусь?”.

скія песні, былі танцы з беларускім каларытам, і самабытныя найгрышы надавалі рытму і дынаміку ў святочную атмасферу, і аўтарскія творы пра Беларусь прыйшліш гледчам даспадобы. Выступілі ансамбль беларускай песні “Завіруха” (мастацкі кіраўнік Яўген Чэрнікаў), народны калектыв ансамбль беларускай песні “Чапурушка” (мастацкі кіраўнік Аляксандр Бакун), вакальны ансамбль “Радава” (мастацкі кіраўнік Ніна Дзмітрыева) і харэаграфічны “Любо” (мастацкі кіраўнік Барыс Сташко).

Сярод традыцыйных ужо складнікаў фестывалю з’явіліся і новыя. Прыкладам, фотаконкурс “Сэлфі з бульбай” праходзіў у анлайн-фармаце ды меў розгалас. (Пра тое, пра іншыя справы Цэнтра ёсць шмат цікавай інфармацыі на ягонай старонцы ў сацсетцы Вконтакте <https://vk.com/nbcbsentr> – Рэд.) Умовы ўдзелу былі простымі: адпраўляйце нам фота, на якім вы самі і бульба. Плюс палёт фантазіі. Наша ўдзячнасць сябрам НЦБК за творчы падыход і крэатыў! Цікавых фотаздымкаў атрымалі нямала. У выніку народнага галасавання ў нашай групе “Вконтакте” было выбрана лепшае сэлфі. Прычым сорт бульбы, што вывёў Таццяну Пад’яву (з сяла Бяргуль Севернага раёна) у пераможцы, быў прывезены ў Сібір яе продкамі з Беларусі. Яна пісала: “Бергульская картошка, прывезенная из Белоруссии моими предками, самая лучшая”. Вось дык сюрпрыз! Падрабязнасці пра тых перасяленцаў мы плануем дазнацца.

Мы ладзім фестываль “Свята бульбы” не толькі для таго, каб ушанаваць “другі хлеб” нашай гістарычнай Бацькаўшчыны. Мы такім чынам зберагаем і прадаўжаем нацыянальна-культурныя традыцыі беларусаў Сібіры. І сучасныя матывы, і забавляльныя элементы прывіносім у традыцыйную канву свята, якое ўмацоўвае нашы павязі з Беларусцю.

Таццяна Нялюбіна, метадыстка Новасібірскага цэнтра беларускай культуры Дома нацыянальнай культуры імя Г. Дз. Завалокіна

ВАНДРОЎКІ

"Кацюша" на брэсцкай вуліцы

Анастасія з Новасібірска пабывала сёлета ў Беларусі ды марыць яшчэ абавязкова наведаць вёску на Гомельшчыне, адкуль продкі яе перасяліліся ў Сібір

Гэты тэкст падаем у працягу публікацыі “Новасібірская вандроніца” – ГР, 27.08.2021. Ён быў пра тое, што кіраўніца Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, спявачка Анастасія Дзяменцьева ў чарговы раз пабывала ў Беларусі. Пабачыла некаторыя гарады, штодзень выстаўляла ў Інстаграм свае посты. Нават далучылася да культурнай праграмы “Славянскага базару ў Віцебску”: спявала там на Плошчы Перамогі песню “Белая Русь” – і ўдзячныя гледачы віталі яе аваявімі.

Незабыўныя сустрэчы былі ў Брэсце. Анастасія марыла

пабываць у Брэсцкай крэпасці, а як патрапіла туды – была вельмі ўзрушаная: “Вось і цяпер згадваю той дзень – а ў мяне мурашкі па скуры... Настолькі моцна там па энергетыцы, па нейкім патрыятычным зарадзе месца”. Надвечоркам у гарадзе пабачыла дзядулю з гармонікам: граў для людзей. “І, вядома ж, не магла я прайсці міма. Кажу: вы грайце, а я буду з вамі спяваць. І заспявалі мы “Кацюшу”. Нас людзі абступілі, рабілі дзымкі, на вядза здымалі. Потым гляджу – знаёмы твар на афішцы: Дзмітрый Ровенскі! Ён у Новасібірск прыязджаў, выступаў. А гарманіст у Брэсце – гэта Іван Мікалаевіч Чайка, яны з Дзмітрыем Дзмітрыевічам сябруюць. Так што, спадзюся, мы яшчэ ўтрох сустрэнемся ды паспяваем добрыя песні”.

На паміць я падарыў гасці рэдакцыі адну з ранейшых бе-

ларускіх грашовых купюр: з выявай Брэсцкай крэпасці-героя. А для новых сустрэч творчых людзей, разважалі мы, варта б заключыць “беларуска-новасібірскае пагадненне аб супрацоўніцтве”. Анастасія ж хочацца без спеху аглядзець тыя гарады, дзе пабывала. То можа ладзіць “насталыгінныя туры” ў Беларусь з Новасібірска? Пандэмія ж пройдзе. Знайсці турфірму, каб сустрэкаць групы, рабіць праграму з улікам жаганданню беларусаў з Сібіры. А ёсць у нас мясціны, адкуль былі родавыя карані вядомых акадэмікаў Валянціна Капцюга (вёска Козікі, Верхнядзвінскі раён), Андрэя Трафімука (Жабінкаўскі раён), а таксама і піперанскага кіраўніка Сібірскага аддзялення РАН Валянціна Пармона (Уздзенскі раён).

У часе вандраванняў па Гомельшчыне Анастасія сагра-

вала думка: з тых мясцін яе родавыя карані. “Здаецца, з Рагачоўскага раёна... Магчыма, вёска Светлае... Не ведаю, ці ацалела яна. Бабуля мая будучая, Агаф’я Лук’янаўна Зашчытава, маленькай была, калі з бацькамі ў 1939-м у Сібір пераехала. У мамы зборгоўся дзядулін “Перасяленчы білет”: можа дапаможа ў пошуках. У Агаф’і, мама расказвала, была старэйшая сястра Васіліса, і яна ў Беларусі жыць заставалася. Не ведаем, як склаўся ў яе лёс... Жыла сям’я Лукаша Зашчытава пасля перасялення ў Северны раён. А Лукаш Сцяпанавіч, як пачалася вайна, пайшоў на фронт і прапаў там без вестак”.

І ўдалося-такі нам знайсці тую вёску, адкуль паехалі ў 1930-я ў Сібір продкі Анастасіі

Анастасія Дзяменцьева ды Іван Чайка сустрэліся ў Брэсце

Дзяменцьевай! Што за вёска, і чаму “прыхвапанай” аказалася назва яе – расказам наступным разам.

Іван Ждановіч

МЕСЦА НА КАРЦЕ

“Беларуская хата” ў самарскім парку

У вялікім этнакультурным комплексе “Парк дружбы народаў”, які адкрылі ў Самары на пачатку верасня, ёсць і “Беларускі падворак”

Парк гэты – на паўвостраве ў старыцы Волгі, створаны ў Куйбышаўскім раёне горада для жыллёвага комплексу “Волгарь”. І нават чыгуначная станцыя Красны Кражок перайменавана цяпер у Парк Дружбы Народаў. Адвялі пад праект 12 гектараў, зрабілі 20 падворкаў, характэрных для этнасаў і народаў, якія жывуць на тэрыторыі вобласці: немцаў, беларусаў, дагестанцаў, украінцаў, яўрэяў, казахаў, таджыкаў, рускіх, чувашоў, татароў, асецін, армян, башкір, грузін, чачэнцаў, узбекаў, фіна-вугорскіх народаў, азербайджанцаў і туркмен. Будматэрыялы для падворкаў везлі й з тых земляў, дзе кампактна жывуць гэтыя нацыянальнасці, для будаўніцтва былі запрошаны народныя ўмельцы.

Вялікае свята, знакавая падзея – адкрыццё Парка. У прывітальнай тэлеграме Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна ў Самару гаворыцца, што адкрыццё этнакультурнага комплексу “Парк дружбы народаў” – гэта маштабны, пазнавальны, асветніцкі праект, рэалізаваны пры актыўным удзеле рэгіянальнай арганізацыі Саюз народаў Самарскай вобласці. Што ініцыятыва гэтая важная й запатрабаваная: “Пядаўшы на значнай тэрыторыі падворкі, уладкаваныя па старадаўніх самабытных традыцыях народаў, якія здаўна засялялі Самарскую вобласць, аргінальныя нацыянальныя касцюмы, прадметы побыту й творчасці, этнакультурны комплекс у нагляднай зямельнай форме дэманструе

ўнікальную разнастайнасць моў, звычайў, рэлігій, якія па праве з’яўляюцца неацэнным здабыткам нашай Айчыны. Упэўнены, што Парк дружбы народаў стане любімым месцам адпачынку для гараджан, турыстаў і гасцей вобласці, для ўсіх, хто шчыра цікавіцца гісторыяй роднага краю”.

Як адзначыў губернатар Самарскай вобласці Дзмітрый Азараў, парк сімвалізуе брацкае шматвяковае жыццё на самарскай зямлі людзей розных нацыянальнасцяў, розных веравызнанняў у міры і сяброўстве, узсамавыруччы. Сімвалічна, што Парк адкрылі ў Дзень горада Самары, і да таго ж у Дзень дружбы народаў Самарскай вобласці.

Газета пісала ўжо, што ў Парку ўзводзіцца і беларуская хата. Першыя зрубы з’явіліся там у 2017 годзе. Дакладныя копіі нацыянальнага жылля аднаўлялі з дапамогай архітэктараў і навукоўцаў. Акрамя нацыянальных падворкаў, у Парку плануецца адкрыць нацыянальную бібліятэку, рамесныя майстэрні, інтэрактыўныя пляцоўкі ды ЗАГС, дзе пары змогуць зарэгістраваць свой шлюб і згуляць вяселле з захаваннем нацыянальных традыцый. Праекты ўсіх будынкаў архітэктары распрацоўвалі разам з гісторыкамі ды этнографамі, пры будаўніцтве выкарыстоўвалі старажытныя тэхналогіі, аўтэнтычныя матэрыялы. Нацыянальныя дамы напоўнены экспанатамі, якія расказваюць пра побыт таго ці іншага народа, ёсць там і старадаўнія сапраўдныя рэчы.

Ініцыятарам стварэння эт-

Алег Ксяндзюў з жонкай у “Беларускай хаце”

накомплексу выступіў кіраўнік Саюза народаў Самарскай вобласці Расііслаў Хугаеў. Праект быў прэзентаваны й пачаў ажыццяўляцца ў 2016-м. Як лічыць Хугаеў, падобнага комплексу няма пакуль ні ў адным з рэгіёнаў Расіі. У часе ўрачыстага адкрыцця Парка ён выказаў вялікую падзяку ўсім, хто мае дачыненне да праекта, падтрымлівае пачынанне. Дарэчы, артысты народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка” з Тальяці (кіраўніца Людміла Дзёміна) былі ў шматнацыянальным калідоры, па якім праходзілі ганаровыя госці свята. І на галоўнай сцэне ў святочным канцэрце ў выкананні гурта прагучалі беларускія песні.

Пасля канцэрта ганаровыя госці аглядалі падворкі. Наш, беларускі, створаны на падставе ўспамінаў пра дзіцінства і юнацтва тых, хто ўваходзіць у Самарскую рэгіянальную гра-

мадскую арганізацыю па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”. Праект узгоднены з этнографамі, гісторыкамі. Беларускаю хату быццам перавезлі ў Паволжа з беларускай вёскі. Унутры ёсць ручнікі й фіранкі з традыцыйнай вышыўкай, стол, ложка, печ (у ёй можна паліць агонь, гатаваць стравы), шырокія палаткі, лавы, калыска для дзіцяці. Нават жорны ёсць – у рабочым стане, зроблены ў нашым часе па даўнейшых чарцяжах. Страха ў хаты з чарату: так будавалі беларусы ў некаторых рэгіёнах. Уся мэбля (ложак, стол, здзілкі, лаўкі ды іншая) зробленыя рукамі беларускага майстра Уладзіміра Вітаха – ён родам з мястэчка Бачэйкава, што ў Бешанковіцкім раёне Віцебшчыны. Шмат прадметаў побыту прывезлі з Бяльшчыны сябры беларускай супольнасці: сям’я Ксяндзювых (Мінск), Васіль Плаўчанка

ФОТА З АРХІВА АЛЕГА КСЯНДЗЮВА

(Давыд-Гарадок, Брэстчына), Анатоль Навумавец (вёска Замошша Іванаўскага раёна Брэстчыны) ды іншыя. Велізарную дапамогу ў дастаўцы прадметаў побыту, пасылкі ад Мінкультуры Беларусі аказаў Мікалай Мазырэц, кіраўнік дылерскага цэнтра “Белорусь” (вёска Навасёлкі Хойніцкага раёна Гомельшчыны).

У нашай хаце ёсць прадметы з даўняй гісторыі. Скажам, акарэон 1914 года з выдатным гучаннем (з Мінска), швейная машынка 1918 года з Гомельшчыны. Сям’я Дзёмкіных (Магілёў) падарыла ў хату касцюм жаночы з воўны, самаканы, ніткі фарбаваныя бураком і травой. Пашпты быў уручыню на пачатку XX стагоддзя і добра захаваны. На фатаграфіі духавога аркестра 43 пяхотнага корпуса Рускай арміі 1912 года з Магілёва ёсць прадзед Дзёмкіных. А Біблія (выданне 1889 года) у нашу хату трапіла з чырвонага кута былой хаты роду Навумаўцоў. Будзем і надалей папаўняць этнаграфічную калекцыю падворка, спадзяемся ў гэтай справе на падтрымку супляменнікаў. Пасколькі я вызначаны Куратарам падворка, жонка Зоя – памочніцай, то, прайшоўшы курсы экскурсаводаў, пачынаем па выхадных вясці экскурсіі па нашых “уладаннях”. Так што – калі ласка ў нашу “Беларускую хату”!

Алег Ксяндзюў, кіраўнік Самарскай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”

СВЕТАПОГЛЯД

Багаты той, хто мае дабрыню

У Даўгаўпілсе пабачыла свет кніжка Станіслава Валодзькі “Добры мужык”, адрасаваная дзесяцім дашкольнага й малодшага школьнага ўзросту

А што: і сапраўды можна сёння быць добрым – і пры тым аб цябе не вытруць ногі твая, хто лічыць сябе разумнейшым?.. Станіслаў Валодзька не проста верыць у дабрыню – адстойвае сваёй творчасцю яе моц і прыгажосць. Кажуць, дарэчы, што, каб пісаць для дзяцей цікава, трэба і пісьменніку заставацца трохі дзіцем. І глядзячы на свет без тых шораў, якія ўсяляк навіязвае нам гэты свет (дакладней – стомленыя жыццёвай дарогай ды ўласнай недасканаласцю людзі). А між тым знаўца чалавечых душаў, знакаміты стваральнік “Маленькага принца” Антуан дэ Сент-Экзюперы слухна сівярдажаў: “Пільнае толькі сэрца. Самае галоўнае вачыма не пабачыш”. А праз “канал дабрыні”, відаць, нам і транслюецца веліч, прыгажосць і, галоўнае, дзівоўная цэльнасць таго Свету, які нас трымае ў сваіх абдымаках – і які мы

ўмяшчаем у сабе. Праўда, часам і не ведаючы, што ўмяшчаем: бо ў сабе “канал дабрыні” не ўключаем...

У атмасферы дабрыні, створанай аўтарам, хораша пачуваюць сябе на старонках яго новай кніжкі вершы, загадкі,

хуткагаворкі, казкі ды аповяданні на беларускай мове. І што цікава: у кніжцы ёсць малюнк дзяцей з даўгаўпілскіх школ, у

Добры мужык

Ёсць людзі, што й мужы не заб’юць, а ўжо тым больш калі гэта, скажам, такое Божае стварэнне як крот. А між тым адзін з іх селяніну вельмі дакучаў, градкі ў гародзе псаваў. Ну, думае, пападзешся ты мне! Ды як ні лаўчыўся злавіць, усё дарэмна: ні ў якія краталоўкі не трапляецца. Спрабаваў ветраком адпудзіць, дык, шэльма, ці то смелы надта, ці на вуха слабы – не баіцца. То вырашыў аднойчы: з агароду не пайду, а злаўлю. Усю ноч сядзеў, носам торкаў, камароў адганяў, і пад раницу бачыць: зямля на градцы заварушылася. Мужык залег побач і чакае, вусы ад хвалевання пакусае. Земляная горка пачала на вачах расці, а неўзабаве паказаўся і сам цёмны спруў майстар. Злаўчыўся мужык і – хоп яго шапкай, як сачком. Узяў крата ў рукі, а забіць не можа. Вылаўшы яго на чым свет стаяць, аднёс далей ад свайго агароду і кінуў у траву са словамі:

– Паспрабуй толькі пашкодзь мне яшчэ!..

Доўгі час было ўсё спакойна. Як аднойчы раницай заглянуў селянін у агарод і зноў пабачыў зямляныя кучкі, кратом нарытыя.

– Ах ты, нягоднік! – ляпнуў мужык сабе па штанах. – Ну пападзешся ты мне на гэты раз!

Аднак прыгледзеўся ды бачыць: кучкі тая не ўроскід, як раней, а радком ідуць. Падшоў да крайняй і вачам не верыць: залатая манета на пяску блішчыць. Глянуў далей: і на іншых па залатніку. Кінуў вокам за плот: і там кучка за кучкай па траве цягнуцца шнуром. Пералез цераз агароджу, – тая ж карціна. Пакуль дайшоў да апошняга грудка, то цэльную жменю залатых манет набіраў. Ад хвалевання аж дыхаць перастаў, а сэрца ўдзячнасцю перапоўнілася: вось дык адпашіў яму крот, Божае стварэнне! І хоць у мужыка ў руках ужо было вялікае багацце, ды раптам асяніла яго думка: а што, калі капнуць у тым месцы, дзе ляжыць апошняя кучка? Ці не паказаў яму кучкамі крот шлях да скарбу?

Так і аказалася: гаршчок залатнікоў выкапаў. Нездарма гаварылі, што недзе тут быў даўней панскі двор. Закапаў пан золата на чорны дзень, а яго ж праз шмат гадоў мужыку дасталося. І ўсё таму, што дужа быў добры: не мог забіць нават мухі...

Станіслаў Валодзька

тым ліку й Беларускай няздэльнай школы: Кацярыны Кузіч (7 гадоў), Ксенні Валодзькі (7 гадоў), Аляксандра Карабана (8 гадоў), Лаліты Казлоўскай (12 гадоў), Сафіі Блізнакавай (12 гадоў) ды Эліза Баллоў (12 гадоў). Калектыўная творчасць!

Кніжка выдана таварыствам Латвійска-Беларускай садружнасці пры падтрымцы Даўгаўпілскай гарадской думы. Планаецца, што прэзентацыя выдання пройдзе ў Беларускай няздэльнай школе (працуе пры Беларускай культурна-асветніцкім таварыстве “Уздым”), калі на тое будзе спрыяльная ўмова.

Ірына Дзвінская

“Вялес”: калі душа спявае

Дасведчаная ў спевах педагог-вакалістка Вікторыя Чарнова далучае студэнтаў, якія будуць працаваць у аграпрамысловым комплексе краіны, да беларускай фальклорнай спадчыны

У Вікторыі Чарновай вялікі песенны стаж, які пачаўся са студэнцтва, з ансамбля “Грамнічы” Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. На апошніх курсах адточвала майстэрства ў Заслужаным аматарскім фальклорна-этнографічным ансамблі “Неруш” БДУ. І сем гадоў была хормайстрам у Заслужаным аматарскім калектыве “Дударыкі”, спявала ў ансамблі народнай музыкі і песні “Мінскія музыкі” (абодвума гуртамі кіруе Дзмітрый Ровенскі). А пазней сама стварыла вакальна-харэаграфічны ансамбль “Вялес” пры Беларускай дзяржаўнай аграпрамысловым універсітэце (БДАТУ). Назва гурта сімвалічная, бо, мы ведаем, у беларускай міфалогіі Вялес лічыцца богам балявання, жывёлагадоўлі і галання. І называюць яго адным з найвядмоўх і найзагадкавых богаў старажытных славян.

“Праграма арт-фолк гурта “Вялес” вельмі цікавая, рэпертуар наш разнапланавы: няма ніводнай песні, якая была б падобная на іншую, — расказвае Вікторыя Чарнова. — Калектыву шмат выступае. Яго канцэрты відовішчыны: спевы суправаджаюцца беларускімі танцамі. Я лічу, што такія калектывы павінны быць у кожным універсітэце, а тым больш у нашым, аграрным. Раней жа быў тут толькі акадэмічны хор. Калі прыйшла сюды працаваць шмат гадоў таму, то сказала: па адукацыі я “народнік” і хацела б стварыць народны гурт. Мне падтрымалі як маральна, так і матэрыяльна. Стварылі ўсе ўмовы: ва ўніверсітэце ёсць вялікая сцена, можам там выступаць, спецапаратура, харэаграфічная зала... Карацей — усё для таго, каб маглі зберагаць і папярэць традыцыйны беларускі фальклор.

Юнакі і дзяўчаты ва ўніверсітэце — таленавітыя, прыходзяць у гурт з розным узроўнем падрыхтоўкі. Адметна, што ў “Вялесе”, у адрозненне ад іншых падобных гуртоў, шмат хлопцаў. Яны выступаюць не толькі з дзяўчатамі, але і асобна, спяваюць песні мужчынскія. І ўжо калі хлопцы нашы на сцэну

дзяржфілармоніі. Часта на цэнтральных пляцоўках краіны, каля Палаца Рэспублікі, Нацыянальнай бібліятэкі моладзь з “Вялеса” танцуе “Танцы з народамі”. Тое цікава ўсім, і глядачы актыўна залучаюцца ў такую праграму: танцуюць разам са студэнтамі-артыстамі кракавяк, падэспань, польку, кадрыль...”

усёй нашай культуры. Якраз такія музычныя гарункі, гэтак шматгалоссе, гармонія, гэтак перапляценне гукаў, беларуская манера выканання ўспрымаюцца і вітаюцца слухачамі”. Яго дасведчаны педагог-вакалістка Вікторыя Валер’еўна пільна сочыць за манерай выканання: “Праводжу шмат індывідуальных заняткаў, каб паставіць голас, каб атрымаць традыцыйную беларускую манеру гучання, якая мала дзе збераглася”. Гурт любіць спяваць беларускія народныя песні “Чорны крумкач”, шматгалосную “Як пайду я ў бую канюшню”, дзівочую “Вяганія, маці, каваля з хаты”, мужчынскую “Шоў казак з Дону”, песні “Што і на нашай на вуліцы”, “Цячэ рэчка” ды іншыя. Сёлета ў Дзень павсячэння ў студэнты БДАТУ “Вялес” выканаў песню “Вёска”, сюжэт якой блізка многім студэнтам, па нараджэнні вяскоўцам.

Як з дапамогай жэстаў, мімікі данесці новую песню да слухача, з якім эмацыйным тонам выканаць, як стварыць песенны вобраз — усё тое расказвае Вікторыя Чарнова студэнтам у часе рэпетыцый. Дарэчы, спецыяльна пад песні “а-капэла” кіраўніцтва ўніверсітэта дапамагло артыстам пашыць строі паводле аўтэнтычных узораў. “Калі наш “Вялес” выходзіць на сцэну, то ён адразу заўважыў, яго нельга пераблытаць ні з якім іншым гуртом. Таму і слухачы аддаюць яму не толькі сэрцы, але і галасы, — рада грамадскаму прызнанню кіраўніца калектыву. — Мы пастаянна ўдзельнічаем у розных міжнародных і рэспубліканскіх конкурсах. І ўжо маем нямяла ўзнагарод. Сёлета, напрыклад, атрымалі Гран-пры за ўдзел у Міжнародным on-line фестывалі “Musical star of Slovenia” (2021) у Славеніі, а нядаўна — дыплом І ступені за ўдзел у Міжнародным шматжанравым on-line фестывалі-конкурсе “Holy Land” у Ізраілі. Маём намер яшчэ раз паехаць у горад Пезара ў Італію: два гады таму паўдзельнічалі там у Міжнародным канцэртным туры ў гонар Дня Італьянскай Рэспублікі. На свяце спявалі “а-капэла” беларускую народную песню “Вечер вее”. Калі ўдасца патрапіць туды сёлета, будзем зноў спяваць песню без інструментальнага суправаджэння: мінулы раз такую вельмі ўпадалі слухачы. Калі каранавірус унесе карэктывы ў планы, то будзем удзельнічаць у конкурсах on-line. Хутка падобны “сеткавы” конкурс пройдзе і ў Расіі”.

Вікторыя Чарнова

Гурт “Вялес” пасля канцэрта ў Нацыянальнай бібліятэцы

выходзяць, то ўсе трымаюцца за сэрцы, бо яны добрыя артысты”. “Вялес” па сваім складзе — гурт малады, у ім у асноўным студэнты. “Гэта юнакі і дзяўчаты, якім гадоў па 17-20, — удакладняе Вікторыя Валер’еўна. — Таму і рэпертуар адпаведны падбіраецца. Шмат спявае беларускіх песень пра каханне, гучаць яны ў сучаснай апрацоўцы, суправаджаюцца танцамі — з намі працуе, дапамагае стварыць адметны стыль харэаграф Вера Варашылава, якая працуе і ў Беларускай

Апошнім часам “Вялес” асвойвае і самы складаны вакальны кірунак — песні “а-капэла”, шматгалосныя, аўтэнтычныя і без інструментальнага суправаджэння: “Сярод іх — абрадавыя, пазабрадавыя, прыгожыя настолькі, што проста завораваюць. Калі мы заканчваем спяваць бяседную песню “Ой, сівы конь бажыць” — у зале поўная цішыня, нібыта ўсё ў гуках песні раствараецца. Гэта сапраўды беларускія спевы, у якіх ёсць і характар беларусаў, і менталітэт, і самабытнасць наша, і вобраз

валі “Musical star of Slovenia” (2021) у Славеніі, а нядаўна — дыплом І ступені за ўдзел у Міжнародным шматжанравым on-line фестывалі-конкурсе “Holy Land” у Ізраілі. Маём намер яшчэ раз паехаць у горад Пезара ў Італію: два гады таму паўдзельнічалі там у Міжнародным канцэртным туры ў гонар Дня Італьянскай Рэспублікі. На свяце спявалі “а-капэла” беларускую народную песню “Вечер вее”. Калі ўдасца патрапіць туды сёлета, будзем зноў спяваць песню без інструментальнага суправаджэння: мінулы раз такую вельмі ўпадалі слухачы. Калі каранавірус унесе карэктывы ў планы, то будзем удзельнічаць у конкурсах on-line. Хутка падобны “сеткавы” конкурс пройдзе і ў Расіі”.

Апошнім часам маладыя артысты арт-фолк гурта “Вялес” БДАТУ працуюць над кампакт-дыскам беларускіх песен, запісваюць іх у студыі гуказапісу “Microfon”. На дыску будзе 8 беларускіх песен “а-капэла”, другая палова яго складзецца з 8 беларускіх песен у сучаснай апрацоўцы.

Ганна Лагун

ЛІТАРАТУРАНЕ БРАТЭРСТВА

Паўднёвы вецер даімчаў да Беларусі

У Мінску выйшла кніга паэзіі і прозы ўзбекскай пісьменніцы Хасіят Рустам “Стрыножаны вецер” у перакладзе на беларускую мову

Хасіят Рустам (Рустамава) нарадзілася ў 1971 годзе ў пасяленні Олмас (у перакладзе — алмаз, з 2009-га — пасёлак гарадскога тыпу) Наманганскай вобласці Узбекістана. Дарэчы, мясцовасць тая дзякуючы ўдаламу геаграфічнаму становішчу яшчэ ў старажытнасці стала адным з цэнтраў Сярэдняй Азіі. З 2015 года пісьменніца працуе галоўным рэдактарам газеты

“Kitob dunyasi” (“Кніжны свет”, выдаецца ў Ташкенце). Аўтар кніг “Дом на нябёсах”, “Выратаванне”, “Мангтыя”, “Сцяна”, “Жнівень”, “Акупацыя”, “40:0”, “Заваёва” ды іншых. Вершы Хасіят перакладзены на многія мовы народаў свету: рускую, азербайджанскую, арабскую, бенгальскую, таджыкскую, англійскую, шведскую... У 2020 годзе ў Казахстане выйшла кніга Хасіят Рустам “Анатомія каханья”, у В’етнаме — “Знешнасць ветру”, у Бангладэш — “Схавалася ў думках”... Над пераўвасабленнем вершаў узбекскай паэзцы на

беларускую мову працавала Святлана Быкава. Вось што, у прыватнасці, заўважыла перакладчыца ў прадмове да кнігі: “... Хасіят Рустам не баіцца ў творах вольна і поўна выказваць свае пачуцці ды эмоцыі, у якіх чуецца балючасць ад недаканаласці свету, ад якой яна часта пакутуе і выказвае гэты боль у вершаваных радках. Менавіта таму кніга перакладаў і мае такую назву — “Стрыножаны вецер”. У гэтай супярэчлівай назве хаваецца сама сутнасць пісьменніцы, яе ўзнёслае светаадчуванне і рэалістычнае ўспрыманне све-

ту — унутраная свабода і воля паэта, абмежаваная ўмовамі сучаснага жыцця”. “Час закончыўся. І толькі вершы ў свеце/ Жыць будучы безліч светлых вёснаў, зім./ Навошта шчасце мне зямное свеціць?/ Шчаслівая, не мару я аб ім”, — піша Хасіят Рустам у вершы “Ганне Ахматавай”.

Беларуская кніга ўзбекскай паэзцы, якую Прэзідэнт Узбекістана за літаратурную творчасць адзначыў медалём Славы, пабачыла свет у Друкарскім доме “Вішнёўка”.

Мікола Берлеж

2021: Год народнага адзінства